

„Schneider Lajos” népdaléneklési verseny Mohácson

Harmadszor került sor a baranyai fiatalok nemes vetélkedőjére, az általános iskolai felsőtagozatos tanulók és a középiskolások népdaléneklési versenyére (a középiskolások idén indultak először). A Városi Tanács VB Művelődésügyi Osztálya és az Úttörőszövetség Városi Bizottsága — a fölöttes megyei szervek támogatásával — rendszeres hagyományá tették ezt a szép rendezvényt, amelyre minden évben a *Busójárást* megelőző napon: Farsangvasárnap előtti szombaton kerül sor a helybeli Kossuth Filmszínházban.

Schneider Lajos nevét viselik a versenyek, aki 30—40 évvel ezelőtt lankadatlan szorgalommal ezernél több magyar népdalt, balladát és népszokást jegyzett le Mohácson és környékén. Akinek gyűjtése mennyiségben és minőségben annyira kiemelkedett *Berze Nagy János* 1940-ben megjelent Baranyai Magyar Néphagyományok c. háromkötetes gyűjteményéből, hogy *Kodály Zoltán* hamarosan kapcsolatba lépett vele, legjobb énekeseit 1941-ben Pestre hozatta és hanglemezre daloltatta, majd 1950-ben személyesen is fölkereste és együtt kutattak tovább (ez volt Kodály utolsó gyűjtőútja, egyben a legelső magnetofonos-gyűjtés Magyarországon). Schneider gyűjtéséből vált ország-világ közkincsévé többek között a „Kispircsi faluvégen” kezdetű népdal. Schneider Lajos a népért, a néphagyomány megmentéséért és fenntartásáért dolgozó pedagógus mintaszerű képviselője volt tehát.

A versenyzőknek négy, Schneider által gyűjtött számot (a Mohácsi Népdalok c. összeállításból), egy csángó népdalt (a Kicsi madár, jaj be fenn jársz c. gyűjteményből) és további 15, illetve 25 magyar népdalt kellett magukkal hozniuk, így az általános iskolások húsz, a középiskolások pedig harminc dal jegyzékével jelentek meg. A zsüri átnézte a beadott jegyzékeket és a húszból két dalt, a harmincből pedig hármat jelölt ki, ügyelve arra, hogy egy-egy énekes különböző jellegű dalokat fűzön csokorba, továbbá hogy mindenki lehetőleg más dalt szólaltasson meg. A kiválasztott dalok sorrendjét nem szabta meg a zsüri, egymásutánjuk felépítését rábízta az éneklőkre, akik szinte kivétel nélkül megéreztek, hogy legmegfelelőbb a lassú-gyors, illetve lassú-lassú-gyors összefűzés.

Délelőtt tízkor kezdődött a magyar népdal ünnepe. Először harmincnyolc felsőtagozatos állt elő: Pécs kilenc általános iskolájából tizennégy, Komló négy iskolájából hét, Mohács három tanintézetéből négy, Magyaregregyről, Palotabozsokról, Sásdról kettő-kettő, Baksa, Bogád, Bóly, Homorúd, Nagydobsza községből pedig egy-egy versenyző. Utánuk tíz pécsi, két mohácsi és egy siklósi középiskolás leány következett hat gimnázium és egy szakközépiskola képviselőiben. Ezek a számok is mutatják, hogy a megye legnagyobb részén, sok-sok iskolájában népdaiszerető nevelők és tanulók élnek. A népdal bensőséges szerete és stílusú ismerete nyilvánult meg az éneklők előadásában; abban a szavakkal alig megfogalmazható lelki áramkörben, amely az igaz művészet, az őszinte tolmácsolás esetén egyaránt átjárja a közönséget és az előadókat. Amitől feszült figyelem és ünnepi csönd támad a teremben.

A zsüri nyolc felsőtagozatos és hat gimnazista kiemelkedő teljesítményét jutalmazta-dicsérte meg, részint *özv. Schneider Lajosné* könyvajándékával, részint a másnapi Busójárásra szóló meghívással. Az általános iskolások közül *Tótfalusi Eleonóra* V. osztályos nagydobszai tanuló elfogódottságtól és modorosságtól mentes előadási stílusa, bátor csengő hangja, gyönyörűen formált díszített éneklése igazi meglepetés és élmény volt. A „Szivárvány-havasá”-t felnőtt, hivatásos énekes is alig tudta volna szebben, hitelesebben előadni. Az átéltségnek, a fegyelem és drámaiság kiegyensúlyozottságának még komolyabb, még érettebb csodája volt, amit a III.

gimnazista *Páli Eszter* nyújtott (Pécs, Széchenyi Gimnázium). A „Kis gerlice patak martján” kezdetű, tízversszakos csángómagyar ballada mélységeit, érzelmi-emberi hullámlását talán még egyházaskozári népművész-előadója, eredeti „adatközlő”-je sem énekelhette volna szebben. Tótfalusi Eleonóra és Páli Eszter méltán lettek elsők az általános- illetve középiskolások között. Az őket követő hét felsőtagozatos és öt gimnazista¹ is igen stílusos, tiszta énekléssel szerzett szép pillanatokat.

A délutáni díjkiosztás előtt a résztvevők megkoszorúzták *Bartók Béla* szobrát és *Schneider Lajos* emléktábláját, s itt elénekelték az „Elindultam szép hazámbul”, illetve az „Édesanyám rózsafája” kezdetű népdalokat gyűjtőik tiszteletére.

Az eredményhirdetés alkalmával a díjazottak ismét elénekelték egyik délelőtti dalukat, majd három pécsi előadóművész: *Duga Ilona*, *Fabián János* és *Csekő Györgyi* rövid folklórműsora gyönyörködtette a jelenlévőket.

Általános színvonalában még a tavalyit is fölülmúlta ez a verseny. Bebizonyította, hogy ifjúságunk legjobbjai egyre nagyobb számban figyelnek fel a népzene és a népköltészet értékeire, szépségeire, mélységeire. Hogy a népdal ügye Baranyában jó nevelők, jó népművelők kezében van. Különösen örvendetes, hogy a nagyobb érzelmi és zenei feladatot adó *diszített rubato-dallamokat* is milyen szépen, őszintén, ízléssel szólaltatták meg ezek a tíz-tizennyolc évesek. Szinte nyoma sem volt „hamis” hangnak: népdalstílustól idegen — magakellettő, hatásvadászó vagy operaáriás — előadásmódnak, sem szürke, merev, érzelemmentes éneklésnek. Semmi lényeges különbség nem érződött városi és falusi versenyzők között.

Hiányosság csupán két vonatkozásban volt. Egyik az „erősebb nem” feltűnő távolléte: fiú csak egyetlen akadt a felsőtagozat mezőnyében (igaz viszont, hogy ő második díjas lett). A másik hiányosság a talán túlzott „zárkózottság”: a versenyzőkön, azok tanáraikon és hozzátartozóin kívül igen kisszámú közönség jött el, s a pécsi rádió riporterét leszámítva nem mutatott érdeklődést egyetlen hírközlő szerv sem. Pedig érdemes lett volna a napi sajtóban, zenei vagy irodalmi lapokban, sőt a pesti rádió valamennyi műsorában is visszhangot kelteni, mert Mohács Város és Baranya Megye rendezvénye nem belügy, nem „házi” megmozdulás. Túlmutat önmagán. Az ébredő, talpra álló, saját útján járó új nemzedéknek, születő kultúrának a hangját hallatja.

1968 óta egyre több jele van annak, hogy Kodály vetése ezen a tájon is érik: a művelt réteg, kivált az ifjúság egyre öntudatosabban azonosul népi és nemzeti hagyományával, veszi át dolgozó őseinek örökségét — benne szűkebb szülőföldjének és a nyelvtérrel távolabbi tájainak értékeit —, s építi ezeket saját műveltségébe, érzelmi kulturájába. E sorok írója Pécsváradon, Kaposvárott, Mohácsos és Zalaegerszegen, Sárközbén és Belső-Somogyban elhangzó népdal- és szolfézsversenyeken arról bizonyosodott meg (az 1969—70 évi televíziós „Röpülj Páva”-verseny épp csak ízelítőt adott ebből a hullámból), Baranyának különleges helyzete és szerepe van ebben az ébredésben. Ismeretes, hogy a megye magyar néphagyománya három jellegzetes színből fonódik össze: dunántúli-magyar, moldvai-csángó és bukovinai-szekély anyagból. Az utóbbi kettőben igen sok a másutt már alig hallható, vagy már ki is halt régi rubato dallam. És néhány év óta ez a hang új életre támad, közkinccsé kezd válni a tolna-baranyai, zala-somogyi fiatalság körében. Ugyanakkor egyre inkább éléd Dunántúl jellegzetesen régi stílusa is. *Schneider Lajos*, *Kákicsi Kiss Géza*, *Wanke Edit*, *Berze Nagy János* és sok-sok társuk nem élt, nem dolgozott hát hiába: a baranyai népdal tovább él, újra él az ifjúság ajkán.

Olsvai Imre

¹ *Erős Béla* VI. oszt. tanuló Mohács, Széchenyi-ter.; *Molnár Marta* VI. oszt. Magyaregregy.; *Husz Judit* VIII. oszt. Mohács, Park-u.; *Kepecz Adrienne* VIII. oszt. Komló, Ének-zenei Al. Iskola; *Dékány Gabriella* VIII. oszt. Pécs, Épitők útja; *Balázs Agnes* VIII. oszt. Pécs, Jókai-u.; *Kiss Tünde* VIII. oszt. Siklós, I. sz. Alt. Iskola; *Menyhárt Eva* II. oszt. Mohács, Kisfaludy K. Gimn.; *Jóri Judit* IV. oszt. Pécs, Leóvey K. Gimn.; *Héder Agnes* II. oszt. Pécs, Janus P. Gimn.; *Sárosi Zita* I. oszt. Siklós, Tánicsics Gimn.; *Földes Judit* IV. oszt. Pécs, Leóvey K. Gimn.